

ZÁVISLOSTNÍ CHOVÁNÍ NA INTERNETU – PŘÍPADOVÁ STUDIE

kazuistika

Petra Vondráčková^{1,2}

¹Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN, Praha

²Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny, Fakulta sociálních studií MU, Brno

Kontaktní adresa:

Mgr. Petra Vondráčková
Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN
Ke Karlovu 11
128 00 Praha 2
e-mail: vondrackova@adiktologie.cz

Autorka chce poděkovat grantové podpoře GACR č. 406/09/0119 a podpoře výzkumného záměru „Psychologické a sociální charakteristiky dětí, mládeže a rodiny, vývoj osobnosti v době proměn moderní společnosti“ (MSM0021622406), který probíhá na FSS MU.

SOUHRN

Vondráčková P. Závislostní chování na internetu – případová studie

Po krátkém přehledu obecné problematiky závislostního chování na internetu je prezentována kazuistika klienta, který docházel do tříleté psychoterapie, během které se pod tématem závislosti na internetu začalo objevovat klientovo schizoidní nastavení v podobě stahování se z problémových situací do vlastního světa, které je dáno jeho temperamentem i zkušenostmi z dětství. Hraní online hry mu nabízelo bezpečný odpočinek od napětí, které bylo vyvoláváno pocity nekompetence, které zažíval především v sociálních situacích. V diskusi jsou data získaná z případové studie porovnávána s výsledky výzkumu v oblasti závislosti na internetu. Povaha samotného problému, výsledky výzkumu i případ našeho klienta naznačují, že závislost na internetu by se mohla častěji vyskytovat u osob se schizoidními rysy.

Klíčová slova: závislost, internet, případová studie, online hra, problémové užívání internetu.

SUMMARY

Vondráčková P. Addictive behaviour on the internet – case study

After a brief overview of the addictive behaviour on the Internet phenomenon is presented a case study of a client who attended three-year psychotherapy. During the treatment schizoid dynamic in the form of withdrawing from problematic situations to his inner world emerged underneath the Internet addiction, due to the temperament and his childhood experiences. Playing online games offered him a safe place from the tension that has been invoked by feelings of incompetence, which he primarily experienced in social situations. In the discussion, the data obtained from a case study are compared to the results of research on Internet addiction. The nature of the problem itself, research findings and client's case suggests that Internet addiction could be more frequent among people with schizoid personality.

Key words: addiction, Internet, case study, online game, problematic Internet use.

TEORETICKÝ ÚVOD

Fenomén závislostního chování na internetu se objevil poprvé v literatuře v roce 1995 v textu, ve kterém americký psychiatr Goldberg¹ popisoval závislost na internetu v podobě nové duševní poruchy. Ačkoliv výše zmíněný příspěvek psal především za účelem pobavení online komunity, název i popis poruchy se dodnes vžily. V roce 1996 popsala fenomén závislostního chování na internetu americká klinická psycholožka Youngová.² Od té doby toto téma přitahuje pozornost odborné veřejnosti po celém světě. V některých zemích, jako v USA, Číně nebo Jižní Koreji, začala vznikat první specializovaná centra zaměřená pouze na tuto klientelu.³

Obecně se závislostní chování na užívání internetu definuje jako nadměrné používání internetu, které s sebou přináší do života jedince psychologické, sociální, pracovní nebo školní komplikace.⁴ Někteří experti^{2,5} tvrdí, že člověk se nestane závislým obecně na internetu, ale spíše na určitých internetových aplikacích, které rozdělují do tří základních kategorií (online hry, pornografické stránky a komunikační aplikace, jako ICQ, chaty nebo sociální sítě). Několika odborníky byla navržena diagnostická kritéria k identifikaci tohoto jevu,^{2,4,6} nicméně nebyla doporučena k zařazení do páté revize DSM.⁷ V odborné literatuře lze již najít léčebné přístupy k tomuto problému.^{8,9} Závislost na internetu je zatím poněkud mimo zájem rozvoje preventivních programů, ale nástup nové generace programů zaměřených na life-skill, jako je například Unplugged v rámci programu EUDAP,¹⁰ by mohl v budoucnu přinést zlepšení, neboť lze očekávat pozitivní odezvu i pro oblast těchto problémů.

Podle zahraničních výzkumů se závislostní chování na užívání internetu týká 3–6 % jeho uživatelů.^{11,12} Podobné výsledky jsou uváděny i v České republice,⁵ kde lze pozorovat rozvinuté závislostní chování ve vztahu k internetu u 3,4 % nediferencované populace a dalších 3,7 % je online závislostním chováním ohroženo. Za nejvíce ohrožené jsou považovány osoby ve věku 12–19 let, kde prevalence v obou kategoriích dosahuje hodnoty 7,9 %.

Hlavním důvodem prezentování této kazuistiky je to, aby teoretický koncept závislosti na internetu, který je v současné době odborníky po celém světě prezentován a studován, získal u odborníků zabývajících se tímto tématem plastičtější obrys i hloubku.

PŘÍPADOVÁ STUDIE

Úvodní sezení

Denisovi bylo 35 let, když se objednal na konzultaci. Bezprostředním důvodem byly opakované hádky s manželkou kvůli jeho hraní online hry Divoké kmeny. Manželka získala podezření, že je závislý na internetu, a dala mu telefonní číslo, aby se objednal na sezení. Denis si před sezením zkoušel vyplnit online dotazník na závislost na internetu. Dosáhl vysokého skóre závislosti, když položky vyplňoval na užívání internetu obecně, i když se jeho odpovědi na otázky v dotazníku týkaly pouze hraní

samotné online hry. Sám však nebyl zcela přesvědčen, že se v jeho případě jedná o závislost na internetu, protože i dříve měl ve svém životě období, kdy hodně pracoval (jeho žena nazývala tato období epizody workoholismu), a teď si myslí, že se jeho nadšení pro nějakou věc či aktivitu jen propojilo s online hrou. Další důvod, proč pochyboval o své závislosti na internetu, byl ten, že ve hře trávil proměnlivé množství času, které bylo odvislé především od toho, co se tam právě dělo. Denis mluvil o tom, že manželce nyní jeho hraní vadí také proto, že je na mateřské dovolené a očekává, že s ní bude trávit čas, až přijde domů z práce.

Denis žije docela spokojený rodinný život. Manželka byla jeho první známá a znají se 17 let, mají spolu dvě dcery ve věku 2 a 7 let. S manželkou mají mírné konflikty díky tomu, že věnuje hodně času práci nebo aktuálně hraní online hry, a to vše na úkor péče o domácnost a rodinu. Denis je spolujednatel malá firmy, která poskytuje IT služby ostatním společnostem. V práci je také spokojený. V prvním sezení jsem intenzivně vnímala to, že Denis zaujal pozorovatelský postoj a zároveň si velmi kontroloval to, co mi říkal. Cítila jsem, jak velmi pozorně sleduje mé chování. Na závěr sezení se podrobně vyptával na to, jaký je můj názor na jeho problém.

Na závěr si stanovuje jako cíl, že by rád s užíváním online hry přestal nebo je omezil a více se dozvěděl, s čím jeho problémové užívání internetu může souviset.

Denis na psychoterapii docházel tři roky v pravidelném intervalu jednou týdně. Proces terapie lze v průběhu tří let tematicky rozdělit na tři části. V první fázi jsme se snažili více zmapovat jeho závislost na internetu, pak se do středu pozornosti dostaly jeho osobní vztahy, zejména s manželkou, dětmi a jeho matkou. Po dvou letech terapie začal Denis více mluvit i o problémech ve svém zaměstnání, které ho trápí po celou dobu.

Závislost na internetu

Denis narazil na počítačové hry během vysokoškolského studia. Pamatuje si, že první hru získal od jednoho známého. V té době bylo pro něj hraní počítačových her prostředkem k „přepnutí“ mezi běžnou činností a studiem a způsob, jak se zbavit únavy z učení se do pozdních nočních hodin. Po skončení studia si několikrát za rok během jednoho až tří týdnů zahrál nějakou počítačovou hru, často proto, aby zapomenul na aktuální problémy. U počítače pak seděl do pozdních nočních hodin, což bývalo někdy zdrojem hádek s manželkou.

Denis jako IT specialista tráví hodně času online a připojení k internetu je základní podmínkou jeho práce. Na online hru náhodně narazil asi před rokem v rámci mapování internetu během jednoho pracovního úkolu. Zkusil se přihlásit, a protože ho hra zaujala, pokračoval v jejím hraní. Sám udává, že první motiv pokračování v hraní byla jeho zvědavost. Snažil se pochopit princip hry, porozumět tomu, proč to ostatní tak baví hrát, a zároveň chtěl zjistit, jaké jsou optimální ekonomické strategie ve hře. Původně hrál v jednom herním „světě“ a pak se pokusil rozšířit své aktivity i do dalších dvou světů. Po necelém půl roku se rozhodl jeden svět, kde se mu poměrně dařilo, opustit, protože nemohl z pracovních

a rodinných důvodů trávit online takové množství času, jak vyžadovali jeho ostatní spoluhráči. V dalším světě se mu postupně podařilo založit zcela nový kmen, kde získal jednu z vedoucích pozic.

Přestože se rozhodl z jednoho herního světa odejít, aby měl více času na svůj běžný život, ve hře trávil i tak hodně času. Jak už bylo řečeno, čas strávený v online hře se hodně odvíjel od aktuálního dění ve hře. Když bylo potřeba řešit konflikty ve hře, byl schopný tam strávit kolem 8 hodin denně. Jeho klasický den s online hrou vypadal následovně. Ráno se probudil v 6:30. Po probuzení byl online kolem půl hodiny až hodiny. V práci několikrát denně kontroloval aktuální dění ve hře. Někdy se stalo, že se kontrola protáhla na půl hodiny nebo hodinu, z čehož měl pak velmi špatný pocit, protože nestihl vyřídit potřebné pracovní věci. Domů chodil většinou kolem 18. nebo 19. hodiny. Pravidelně pak od 20. hodiny usedal k notebooku a trávil ve hře ještě další dvě až čtyři hodiny, což bylo zdrojem častých hádek s manželkou, která si s ním chtěla večer povídat. O víkendu samozřejmě v online hře trávil mnohem více času. Když nebyl online, často se mu stávalo, že přemýšlel nad aktuálním děním ve hře, zejména nad konflikty a strategiemi, které by byly v dané situaci nejvýhodnější.

Významnou součástí jeho „světa“ v Divokých kmenech byla Lenka, se kterou se tam potkal a se kterou byl při hraní v poměrně úzkém kontaktu. Mezi nimi se postupně vytvořil poměrně silný vztah, kdy spolu každý den probírali nejenom dění ve hře, ale i dění ve svých soukromých životech. Lenka bydlela na Moravě, byla vdaná a měla tři děti. Dokonce se společně i jednou viděli při jeho pracovní cestě. Vztah mezi nimi nepřekročil přátelskou rovinu, jejich partneři však o jejich setkáních nevěděli. Denisovi se asi nejvíce na tomto vztahu líbilo to, že měl vedle sebe v online hře někoho, kdo ho podporoval, poslouchal a přijímal. V prvních měsících terapie Denis mluvil o četných konfliktech a nepochopení ze strany druhých spoluhráčů, které mu byly nepřijemné. Podobné nepochopení ze strany druhých zažíval na základní škole, kde bylo pro ostatní spolužáky těžké ho pochopit. Díky těmto konfliktům chtěl ze hry několikrát odstoupit, ale Lence se ho vždy podařilo přesvědčit, aby ve hře ještě zůstal. Mluvil o tom, že ona je vlastně již poslední důvod, proč ve hře stále ještě zůstává. Zhruba po půl roce terapie manžel Lenky zjistil, že jsou s Denisem v takto blízkém online vztahu, což ho rozčlilo, a Lenka musela s hraním přestat. Denis pak ztratil poslední motivaci pokračovat v online hře.

Vztahy v rodině

Denis mluvil o tom, že doma hodně myslí na to, co se děje ve hře, především, jak řešit konflikty se spoluhráči, a díky tomu je vlastně psychicky nepřítomný. Jasně si to uvědomil, když své dvouleté dceři podal bez rozmýšlení ostrý nůž, protože ho o to požádala. Více jsme se tedy věnovali tématu jeho „psychické nepřítomnosti“ doma. Denis se rozpovídal o pocitech nekompetentnosti, které doma zažívá a které vystupují do popředí zejména o víkendech, kdy tráví s rodinou většinu času. Manželka je hodně perfekcionista zaměřená a vždy má jasnou představu o tom, jak by měla vypadat péče o děti nebo jak by se

mělo doma uklízet. Denis však tyto její požadavky velmi často nenaplnoval, což způsobovalo opakované konflikty, zejména o již zmíněných víkendech, kdy byla pohromadě celá rodina. Denis pak měl trvalý pocit, že doma dělá věci vždy jen tak na 50 %, což u něj jako u „perfekcionalisty“ vedlo k častým pocitům selhání. Opakovaným konfliktem doma, který popisoval, bylo, že se starší, hodně emotivní dcera hádala s manželkou. Manželka chtěla po Denisovi, aby nějak zakročil. Denis zakročil obvykle drsnějším způsobem, na což manželka reagovala tím, že se postavila proti němu na stranu dcery, a on zažíval pocity selhání. Opakovaně jsme také mluvili o tom, že je pro něj těžké se vymezit vůči manželce a jejím nárokům, které ve většině případů vnímal jako oprávněné. Představa, že by někdy mohl být v právu a mohl by trvat na vymezení si hranic vůči ní, mu zpočátku připadala velmi vzdálená. Sám to komentoval tím, že by to znamenalo základní změnu v jeho přesvědčení.

V průběhu času jsme se postupně dostávali k tomu, že podobné pocity zažíval i v dětství, kdy jeho prožívání a chování bylo vždy nějak kritizováno nebo zpochybněno matkou. Velmi jí záleželo na mínění druhých lidí a často ho kárala za to, že vyprávěl například na návštěvě u svého otce, se kterým se matka rozvedla tři roky po Denisově narození, o obyčejných věcech z jeho života, nebo když řekl podle ní něco nevhodného před učitelkami v mateřské škole. Doma pak mluvila o tom, že oni musejí společně bojovat proti špatnému světu, a Denis tím, že mluvil o jejich životě, vlastně jejich spojení narušil. Od matky tak získával informaci, že lidé mají tendenci druhé zneužívat, a sám se také začal bát, že ho druzí lidé využijí. Obavy z další kritiky matky i z toho, že bude druhými lidmi využit, vedly k tomu, že před otcem a dalšími lidmi mlčel a raději si hrál. Chování, při kterém se raději stáhl do svého vnitřního světa, bylo také možná podpořeno přísnými výchovnými metodami matky i jejich pozdějších partnerů. Vzpomíná si, jak ho například sprchovali studenou vodou, aby se uklidnil a poslouchal je.

Matka byla hodně emotivní a na nějakou věc reagovala jedním způsobem, po chvíli zase druhým, často protikladným. Pro něj již tenkrát bylo velmi těžké nějak předvídat její chování a porozumět mu. Možná také proto začal studovat etologii, aby více porozuměl jejímu chování a potažmo i chování druhých lidí, které pro něj bylo a stále je těžko pochopitelné. Denis se dodnes velmi vyhýbá vlastním emocím, protože je má spojené s iracionálností, nevyzpytatelností a neobjektivností, a k věcem se snaží přistupovat především jako objektivní pozorovatel. Nečitelnost a obava z nadměrných emocí se částečně projevuje v komplikovaném vztahu s jeho starší dcerou, již označuje jako hysterickou a se kterou má časté konflikty doma, na něž pak má tendenci reagovat tím, že problémovou situaci raději beze slov opustí. Na sezeních pro něj bylo zpočátku velmi těžké se naladit na vlastní prožívání, což se mimo jiné projevovalo také v tom, že měl problémy si vzpomenout na konflikt, který měl před několika dny s manželkou nebo starší dcerou.

Preference stáhnutí se z mezilidských vztahů při nějakém problému pak měla za následek to, že Denis neměl možnost v dětství a dospívání rozvíjet své sociální dovednosti. Nedostatečně rozvinuté sociální dovednosti

společně s obavou ze zranění druhými lidmi se projevují v tom, že Denis nemá žádné přátele, se kterými by se pravidelně vídal. Jako rodina se vídají jen s manželčiny přáteli. S manžely kamarádek se mu opakovaně stává, že zabředne do nějakého intimního tématu, na což reagují nepříznivě, a on se pak opět cítí nekompetentně a vede to k tomu, že si pak od nich udržuje odstup a raději se s nimi nebaví. Oscilace mezi vzdáleností a nepřiměřenou blízkostí ve vztazích bylo vidět i v našem vztahu, kdy na začátku našich sezení Denisovo chování nabývalo intimních a na druhou stranu odtažitých pólů. Poměrně často se mi také stávalo, že bylo velmi těžké se na Denise naladit a porozumět tomu, o čem vlastně hovoří, jaký je jeho pohled na situaci, což lze vnímat jako paralelní zážitky jeho prožívání světa.

Pocit nekompetentnosti, který vedl k tomu, že se Denis stahoval do svého vlastního světa, zažíval především v sociálních situacích, tedy v situacích, jejichž součástí byly emoce i sociální dovednosti, oblasti, kterým moc nerozuměl a neovládal je. Daleko kompetentněji se cítil v práci, kde se mohl více spoléhat na vlastní rozum a vlastní výkonnost. Již od dětství mu byl za vzor dáván dědeček, který byl velmi pracovitý. Sama matka Denise oceňovala za to, že jí pomáhal pracovat na chalupě a začal si brzy vydělávat peníze. Denisovi se podařilo vybudovat svoji IT firmu a je v jejím vedení úspěšný. Sám mluví o tom, že v práci se cítí daleko více kompetentní než v mezilidských vztazích. V této souvislosti již dříve zmiňované nadměrné věnování se práci nebo online hře (kde se ze začátku snažil pochopit princip hry, porozumět tomu, proč to ostatní tak baví hrát, a zároveň chtěl zjistit, jaké jsou optimální ekonomické strategie ve hře) lze vnímat jako logický krok preferování činností, ve kterých se mu daří a cítí se sebejistý, a vyhýbání se především sociálním situacím, kde se mu již tolik nedaří, protože jak sám říká, nikdy si není jistý tím, jak chování člověka interpretovat a správně mu porozumět.

Vztahy v zaměstnání

Zhruba po dvou letech terapie začal Denis na sezení přinášet problémy s klienty v zaměstnání. Jeho primární orientaci na práci bylo možné sledovat i v tom, že po dvou letech najednou ožil a začal oceňovat přínos terapeutických sezení, protože díky nim může řešit své problémy s kolegy a klienty v práci. Při popisu aktuálního problému s jedním klientem si začal uvědomovat, že podobné konflikty měl se stejným klientem zhruba v té době, kdy objevil online hru. V této souvislosti začal více přemýšlet nad možnostmi, že mu hraní online hry mohlo trochu sloužit jako forma odpočinku před problémy s klientem, které tenkrát došly tak daleko, že klient začal zpochybňovat jeho schopnosti vést firmu. Denis připouští, že je možné, že když má konfliktní situaci v práci, odreažovává se od stresu jinou aktivitou. Před dvěma a půl lety to bylo hraní hry a v poslední době možná jeho nová vášeň v nakupování nemovitostí. Začal věnovat hodně času během týdne i o víkendu tomu, že si nemovitosti vybíral na internetu, a později tomu, že pak k nim jezdil, aby je opravoval nebo jednal s nájemníky. Postupem času jsme dospěli k závěru, že psychická nepřítomnost a stáhnutí pozornosti se neu-

platňuje jen v jeho rodinném životě, ale i v pracovní oblasti, a to zejména tehdy, když se objeví problémy v komunikaci s klienty a Denis se pak začne díky tomu cítit v práci nekompetentně.

Při řešení konfliktů v práci se opět objevilo téma jeho potíží vymezit se vůči druhým lidem, díky kterým pak raději problémové oblasti opouštěl. Opakovaně jsme řešili situaci v práci, kdy se k němu chovali klienti arogantně nebo ho obviňovali z určitých věcí, které ve skutečnosti nebyly pravda. Denis však v těchto situacích byl většinou ticho a nechal prostor jen svým stěžujícím si klientům. Podobně to zažíval doma, kdy pro něj bylo těžké představit si, že by se otevřeně postavil manželce, protože s něčím nesouhlasí nebo se mu něco nelíbí. Jako důvod udával, že se vždy snaží naladit se na to, jak vidí situaci oni, porozumět jim, ale pak už mu nezbyvá kapacita na to, aby se zaměřil i na své vlastní vnímání a prožívání dané situace a díky tomu získal argumenty, kterými by se mohl hájit. Postupem času se začal v zaměstnání více prosazovat, což pak vedlo k tomu, že v práci zažíval mnohem méně konfliktních situací s klienty a zároveň pak nemusel celé dny a víkendy přemýšlet nad tím, jak problémovou situaci vyřešit.

DISKUSE

V tomto textu je prezentována kazuistika muže, který přišel na terapii se závislostí na internetu. Postupem času se pod tímto problémem začala objevovat další témata, která s ním přímo i nepřímo souvisela. Jak to bývá u ostatních typů závislého chování, i zde lze vidět, že samotná závislost je jen špička ledovce různých potíží, ke kterým je potřeba se v rámci terapie dopracovat.

Pokud porovnáme data získaná v procesu psychoterapie s odbornými texty zaměřenými na příčinu závislosti na internetu, tento klient by se povahou svých problémů shodoval s nejčastěji udávanou příčinou závislosti na internetu, což je nedostatek sociálních dovedností,^{13,14} který má velmi úzký vztah s introverzí a plachostí, což bývá také častý rys osob vykazujících znaky závislosti na internetu.^{15,16,17} Tyto charakteristiky se projevují v problémových mezilidských vztazích.¹⁸ Psychodynamické přístupy pak problémové mezilidské vztahy dávají do souvislosti s komplikovaným vztahem s rodiči, což v případě našeho klienta lze také konstatovat. Motivace pro hraní online hry je v případě tohoto klienta dynamického charakteru. Začal hrát proto, aby si odpočinul od problémů v práci (motiv úniku od reality), a protože chtěl porozumět principu hry (motiv vnoření se do hry). Ve hře pak ale dále pokračoval a zůstával kvůli spoluhráče, se kterou si vytvořil poměrně blízký online vztah (sociální motiv). Motivy pro hraní online hry se shodují s motivy, které jsou udávány v odborné literatuře.^{19,20} Důvodem k ukončení hry zde bylo to, že začal mít hádky s manželkou (impuls z vnějšku) a dále i hádky v samotné hře (impuls ze hry). Opakované konflikty s manželkou byly hlavním motivem vyhledání odborné konzultace, přestože si sám myslel, že se o závislost na internetu v jeho případě nejedná. Jeho původně vnější motivace k vyhledání odborné pomoci se pak postupně přeměnila ve vnitřní motivaci,²¹ protože si

klient uvědomil, že mu terapie pomůže více porozumět lidem kolem sebe, zlepšit konfliktní vztahy v rodině a více se naučit prosazovat v práci, a přestože po několika měsících ukončil hraní své online hry, docházel do terapie ještě další tři roky.

Co se týče dimenzí závislého chování dle Griffithse,⁶ lze u tohoto klienta sledovat význačnost, která se projevovala tím, že klient trávil hodně času online a ve volných chvílích často přemýšlel nad konflikty ve hře i jakým způsobem posunout hru dál. Klient popisoval, že se vlastně při zalogování do online hry uklidnil a zapomenul na problémy v práci (změna nálady). Postupem času však začal své účinkování ve hře vnímat jako další výkonovou povinnost, kterou má. Dimenze konfliktu se projevovala v podobě hádek s manželkou, protože díky online hraní zanedbával rodinu, ale i v podobě vnitřních konfliktů, kdy například měl špatný pocit z toho, že nepracuje a místo toho se věnuje online hře. Klient se také opakovaně pokoušel s hrou přestat, ale ze začátku ho vždy jeho online kolegyně přemluvila, aby se ke hře vrátil. Jako hlavní motiv k vrácení se ke hře byl pocit povinnosti, závazku ke hráčům (relaps). Tolerance se u něj projevovala na začátku tím, že potřeboval trávit ve hře stále více času, po nějaké době se doba, kterou trávil na internetu, zastavila na určité podobné hodnotě, a pak mělo trávení času spíše dynamickou povahu a měnilo se podle situace ve hře. Klient udával, že se občas cítil mrzutý nebo podrážděný, že nemůže být online, což ale spíše než s odvykacími příznaky souviselo s tím, že aktuálně bylo potřeba ve hře vyřešit nějaký problém.

Pokud se klienta pokusíme charakterizovat prostřednictvím psychodynamické diagnostiky,^{22,23,24} lze říci, že v jeho případě se jedná o schizoidní nastavení osobnosti, pro které je typický obranný mechanismus neboli způsob zvládnání úzkosti prostřednictvím izolace²⁴ nebo jinak řečeno stažením se ze světa,²³ a to především z nerosozumitelných mezilidských vztahů, ale i z některých aspektů svého prožívání. Utváření tohoto způsobu vztahování se ke světu lze v klientově životopisném pozadí vidět v jeho vrozené velké citlivosti a zranitelnosti i ve výchově matky, která ho zásobovala velkým množstvím emočních podnětů, které často byly dosti protikladné, a pro klienta bylo lepší se od matky odpojit než se nechat jejími emocionálními reakcemi zahltit. Proto pro něj začalo být výhodnější se od svého emočního prožívání distancovat, protože ho vnímal, stejně jako emocionální reakce své matky, jako nedůvěryhodné a začal se více ponořovat do výkonové oblasti, kde se cítil více kompetentní. Lze tedy u něj pozorovat proces, který se často popisuje u osob schizoidně strukturovaných, a to, že dávají přednost více rozumu a vnímání smyslovými orgány, které jim slibují lepší orientaci ve světě.²⁴ Klient byl tedy díky tomu hodně orientován na práci, které věnoval čas na úkor rodiny, ale i přátel, kte-

ré neměl. Když se v práci objevily vztahové problémy s klientem, potřeboval si od této náročné situace odpočinout právě u hraní her, kde, jak uvádí, ho ze začátku hlavně zajímalo poznat principy a strategie, na kterých online hra fungovala. Posléze se však i do tohoto prostoru dostavily konflikty, které klient prožíval velmi nepříjemně, a částečně i kvůli nim přestal s hraním hry a tuto zprvu bezpečnou aktivitu, která ho pak díky mezilidských konfliktům začala stresovat, si nahradil další výkonovou aktivitou procesem hledání, nákupem a staráním se o několik nemovitostí.

Z tohoto pohledu lze vnímat i terapii jako tu, která mu pomáhala se především více zorientovat v prožívání a chování druhých lidí a v bezpečném prostředí tak více zkoumat i vlastní pocity. Kontext tohoto jevu doplňuje i jeho nápad, abych mu posílala své zápisky ze sezení, protože díky tomu mohl více porozumět, jak já o něm přemýšlím a jak vnímám naše sezení. Jeho schizoidní nastavení se odráželo v našem terapeutickém vztahu, ve kterém se v průběhu sezení střídala vzdálenost v našem vztahu i v mé časté zkušenosti v podobě velmi náročného naladění se na jeho prožívání a vnímání světa.

Na základě tohoto pojetí lze spekulovat, že právě obranný mechanismus stáhnutí se může stát hlavní motivací nadměrného hraní online her, které je odražením se od světa, a že kombinace nedostatku sociálních dovedností, plachosti a introverze, která je v odborné literatuře zaměřená na závislost na internetu popisována,^{15,16,17} může odkazovat na častější výskyt schizoidně strukturovaných jedinců, kteří vykazují symptomy závislosti na internetu.

ZÁVĚR

V tomto textu je prezentována kazuistika muže, který přišel na terapii s problémem závislosti na internetu. Postupem času se pod tématem závislosti na internetu začalo objevovat mnohem podstatnější téma a tím byla jeho tendence stahovat se do vlastního světa a od svých emocí v důsledku negativních zkušeností s matkou v dětství i jeho temperamentu. Bezpečný odpočinek mu mimo jiné aktivity (práce, nakupování a starání se o nemovitosti) přechodně umožnilo i hraní online hry. V rámci psychoterapie tedy nebyla pozornost zaměřena pouze na symptom závislosti na internetu, ale pracovalo se i se základním nastavením klienta vůči sobě i vůči světu. Klientova struktura osobnosti odpovídá schizoidní struktuře osobnosti, pro kterou je právě typický obranný mechanismus izolace nebo stáhnutí se ze světa, nejistota v mezilidských vztazích, která může být kompenzována orientací na výkonovou oblast. Lze tedy spekulovat, že díky schizoidním vlastnostem může být tato struktura osobnosti častěji zastoupena mezi osobami závislými na internetu.

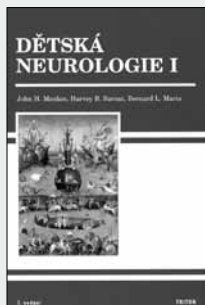
LITERATURA

- Goldberg I. Internet-addiction-support-group for those with acute or chronic Internet Addiction Disorder. 1995, [cit. 2009-03-15]. Dostupný z <http://web.urz.uni-eidelberg.de/Netzdienste/anleitung/wwwtips/8/addict.html>.
- Young KS. Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & Behavior* 1998; 1: 237–244.
- Block JJ. Issues for DSM-IV: Internet addiction. *American Journal of Psychiatry*, 163, 2008: 306–307.
- Beard KW, Wolf EM. Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction. *Cyberpsychology & Behavior* 2001; 4: 377–383.
- Šmahel D, Vondráčková P, Blinka L, Godoy-Étcheverry S. Comparing Addictive Behavior on the Internet in the Czech Republic, Chile and Sweden. In Cardoso G, Cheong A, Cole J. *World Wide Internet: Changing Societies, Economies and Cultures*. Macao: University of Macau; 2009: 544–582.
- Griffiths M. Does internet and computer „addiction“ exist? Some case study evidence. *Cyberpsychology & Behavior* 2000; 3: 211–218.
- Grohol JM. Video Games No Addiction For Now. *PsychCentral*, 2007. [cit. 2008-12-1]. Dostupný z <http://psychcentral.com/news/2007/06/26/video-games-no-addiction-for-now/>
- Huang XQ, Li MC, Tao R. Treatment of internet addiction. *Current Psychiatry Reports* 2010; 12 (5): 462–470.
- Young KS, de Abreu CN. *Internet Addiction: A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc; 2010.
- Jurystová L, Miovský M. Vybrané aspekty organizační a odborné podpory pedagogů při realizaci metodiky Unplugged ve školách: Výsledky evaluace implementace projektu EUDAP. *Adiktologie*; 10 (3): 146–153.
- Greenfield DN. Psychological characteristics of compulsive Internet use: A preliminary analysis. *CyberPsychology & Behavior* 1999; 2: 403–412.
- Whang LS, Lee S, Chang G. Internet over-users' psychological profiles: A behavior sampling analysis on Internet addiction. *CyberPsychology & Behavior* 2003; 6: 143–150.
- Caplan SE. Preference for online social interaction: a theory of problematic internet use and psychosocial well-being. *Communication Research* 2003; 30: 625–648.
- Davis RA. A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior* 2001; 77: 187–195.
- Mehroof M, Griffiths MD. Online gaming addiction: The role of sensation seeking, self-control, neuroticism, aggression, state anxiety, and trait anxiety. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 2010; 13: 313–316.
- Morahan-Martin J, Schumacher P. Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in Human Behavior* 2010; 16: 13–29.
- Yang SC, Tung C. Comparison of Internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior* 2007; 23: 79–96.
- Liu C, Kuo F. A study of Internet Addiction through the lens of the interpersonal theory. *Cyberpsychology & Behavior*, 10 (6), 2007: 799–805.
- Yee N. Motivations for play in online games. *CyberPsychology & Behavior* 2006; 9: 772–775.
- Wan CS, Chiou WB. The motivations of adolescents who are addicted to online games: A cognitive perspective. *Adolescence* 2007; 42: 179–197.
- Kennedy K, Gregoire T. Theories of Motivation in Addiction Treatment: Testing the Relationship of the Transtheoretical Model Of Change and Self-Determination Theory. *Journal of Social Work Practice in the Addictions* 2009; 9: 163–183.
- Dougherty NJ, West JJ. *The Matrix and Meaning of Character*. New York: Routledge; 2007.
- McWilliams N. *Psychoanalytic Diagnosis*. New York: The Guildford Press; 1994.
- Riemann H. *Základní formy strachu*. Praha: Portál; 1998.

John H. Menkes, Harvey B. Sarnat, Bernard L. Maria

DĚTSKÁ NEUROLOGIE I a II

Sedmé vydání

Českým čtenářům se dostává do rukou překlad 7. vydání známé Menkesovy knihy *Child Neurology*. Ačkoliv u nás v minulosti vyšlo několik monografií věnovaných dětské neurologii, tento text je z nich nepochybně nejobsáhlejší a nejucelnější. Přináší nejnovější poznatky z neurověd a aktuální informace o jejich využití v klinické praxi dětského neurologa. Do knihy jsou zahrnuty i základy neurologie, z nichž dětská neurologie vychází.

Diagnostické a léčebné postupy užívané v současnosti dětskými neurology jsou po celém světě vcelku jednotné a jejich dostupnost či míru využití podmiňuje spíše ekonomický status dané oblasti než radikálně odlišný pohled odborníků na danou problematiku. Drobné rozdíly samozřejmě lze nalézt – je jistě zajímavé porovnat např. evropský propracovaný systém neurologického vyšetření nejmenších dětí s poněkud zjednodušeným přístupem amerických autorů. Určité (spíše tradiční a historicky podmíněné) odlišnosti naleznete třeba v místech věnovaných dětské mozkové obrně.

4500 Kč, Triton, sedmé (první české) vydání, 1965 s., černobíle, 160 × 230 mm, vázané, dva svazky – samostatně neprodejné